

UTVECKLANDET AV RAPPORTERING AV HÅLLBAR UTVECKLING

Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda,
Åbo och Uleåborg

Arbetsgruppens rapport
31.12.2004

PRESENTATIONSBLAD

Rapportens namn: Utvecklandet av rapportering av hållbar utveckling – projektgruppens förslag 31.12.2004	
Författare: Rapporteringsgruppen för hållbar utveckling: Markus Lukin, Helsingfors Kari Silfverberg, Helsingfors Kati Beringer, Esbo (fram till 31.1.2004) Outi Teittinen, Tammerfors Kirsi Hämmäläinen, Tammerfors (från 1.7.2004) Stefan Skog, Vanda Tina Kristiansson, Vanda Johanna Korpikoski-Kaarela, Åbo Helena Pakkala, Åbo Marketta Karhu, Uleåborg	Uppdragsgivare: Stadsdirektörerna för de sex stora städerna
	Ordförande: Marketta karhu
	Datum för tillsättandet av projektgruppen: September 2003
	Organisationer som hör till projektgruppen: Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda, Åbo och Uleåborg
Delar av rapporten/projektets övriga producerade publikationer: Namn på bifogat material: Utveckling av rapportering av hållbar utveckling – beräkningsdirektiv för gemensamma indikatorer och ekonomiska nyckeltal. Rapporten och bifogat material finns på de medverkade städernas internet-sidor. Bifogat material finns dock endast på finska.	
Sammandrag: <p>Ett förslag att samordna rapporteringen av hållbar utveckling i städer har gjorts på uppdrag av stadsdirektörerna i Finlands sex största städer. I enlighet med uppdraget har arbetet påbörjats med igenomgång av miljöindikatorer och ekonomiska nyckeltal. De utvalda indikatorerna är i huvudsak ekologiska, men ett flertal av dem har även sociala och ekonomiska dimensioner.</p> <p>Genom att samordna rapporternas struktur har man strävat till att utveckla presentationen av sakinnehållet samt jämförbarheten städerna emellan. Den föreslagna strukturen består av gemensamma delar, vars omfattning varje stad kan påverka i enlighet med sina egna behov. I arbetet har tillämpats befintliga direktiv för miljörapportering och -ledningssystem.</p> <p>Arbetsgruppens förslag innehåller de valda indikatorerna samt en presentation av dem. Möjligheten att få information om indikatorer, möjlighet att upprepa insamlingen och sakinnehållet har påverkat valet av indikatorer. Viktiga argument har varit, att indikatorerna återspeglar stadens verksamhet och utveckling samt känns tillräckligt konkreta för de anställda. Man har skärskilt uppmärksammat sättet på vilket indikatorerna har beräknats, för att garantera god jämförbarhet. Ett skilt dokument har uppgjorts för detta ändamål (enbart på finska).</p> <p>Förslaget innehåller 27 indikatorer för ekologisk hållbarhet. En del av dem omfattar stora helheter medan andra mera begränsade. Huvudvikten är</p>	
lagd vid stadens verksamhet som organisation, men en del av indikatorerna mäter även samhällets verksamhet som helhet. Målet är att presentera uppgifter från de tre senaste åren.	
Förslaget till ekonomiska nyckeltal för miljöverksamhet följer den europeiska statistik klassificeringen samt de allmänna råden givna av bokföringsnämndens kommunsektion. Arbetsgruppen har inte dryftat vilka miljöuppgifter som borde presenteras i stadens verksamhetsberättelse, utan har koncentrerat sig på uppgifter kring uppörandet av en särskild rapport för hållbar utveckling för hela staden. Arbetsgruppen har gjort ett förslag, baserat på prövning, om presentation och bokföring av städernas ekonomiska nyckeltal för miljöverksamhet för att transparens och jämförbarhet skall öka.	
Dessutom har föreslagits för förvaltningar och affärsverk möjlighet att jämföra den hållbara utvecklingens planmässighet och miljöledning. Uppföljningen av enskilda åtgärder samt mätning av effekten av dem, utförs av varje stad på det sätt som stadens ledningssystemet förutsätter.	
Den föreslagna rapporteringsmodellens funktionsduglighet bör testas och förbättras ytterligare. Den hållbara utvecklingen är en fortgående inlärningsprocess och även beträffande indikatorerna bör konstateras, att de inte är nödvändigtvis bestående, utan de preciseras utgående från behov och utveckling.	
Nyckelord: Hållbar utveckling, miljörapportering, indikatorer, ekonomiska nyckeltal	

Innehåll

Inledning	5
Uppdragets karaktär och arbetsgruppen.....	6
Utgångsläget för rapporteringen av hållbar utveckling	7
Förslag till utvecklandet av rapporteringen av hållbar utveckling	8
Utgångspunkter och avgränsning av rapporteringen	8
Strukturen av rapporten för hållbar utveckling.....	8
Förslag till gemensamma indikatorer för hållbar utveckling	10
Indikatorer för ekologisk hållbarhet	10
Ekonomiska nyckeltal för miljöverksamheten.....	11
Insamling av behövliga uppgifter.....	13
Framtida åtgärder	14

Bilagor (på finska):

- Bilaga 1 a. Indikatorer för ekologisk hållbarhet
- Bilaga 1 b. Ekonomiska nyckeltal för miljöverksamheten
- Bilaga 2. Utgångsläget för rapporteringen i Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda, Åbo och Uleåborg
- Bilaga 3. Källmaterial
- Bilaga 4. GRI-jämförelse, Tammerfors
- Bilaga 5. Blankettmodell för insamling av indikatoruppgifter
- Bilaga 6. Blankettmodell för insamling av miljöekonomiska uppgifterna
- Bilaga 7. Exempel på miljöutgifter, - inkomster och –investeringar inom stadens organisation
- Bilaga 8. Blankettmodell för uppföljning av utvecklingen av programmen för hållbar utveckling i förvaltningen

Inledning

Befrämjandet av hållbar utveckling är ett långsiktigt och planmässigt arbete. Stadens politik och program för hållbar utveckling styr stadens verksamhet på många olika förvaltningsområden. Uppsättandet av klara mål och mätbarheten av effekter är väsentliga för att arbete skall lyckas. Det är dock inte lätt att finna lämpliga och karaktäristiska mätare. Förändringar ses ofta först i attityder, kunskap och handling.

Olika standards och system har utvecklats för miljöledningen. De är speciellt lämpade för företagsvärlden. Användning av dessa system vid städernas rapportering är inte helt fungerande. Den offentliga förvaltningen behöver dock även systematisering och jämförbarhet.

Mycket arbete har satts ned på mätning av hållbar utveckling. I praktiken har man kunnat konstatera, att de allmänna internationella indikatorerna inte är som sådana lämpliga för mätning av den hållbara utvecklingen på nationell nivå. Å andra sidan fungerar inte heller de allmänna nationella indikatorerna som mätare på lokal nivå. Mätare som beskriver hela stadens verksamhet, ger inte heller den enskilda arbetsenheten uppgifter om hur man lyckats.

Under senare år har betydelsen av miljöverksamhetens ekonomiska kontroll ökat. Vid den pågående förnyelsen av bokföringslagen har man fokuserat på utvidgandet av innehållet i verksamhetsberättelsen, bl.a. gällande miljöfrågor. Bokföringsnämndens kommunsektion har givit allmänna råd gällande bokföring och presentation av miljöuppgifter i stadens bokslut. Om innehållet i stadens verksamhetsberättelse stadgas i kommunlagen, men förutom presentationen av de lagstadgade miljöärenden, kan kommunen därtill med egna beslut presentera även annan information gällande miljöärenden. För att kunna säkerställa jämförbarhet och trovärdighet gällande de ekonomiska nyckeltalen, behövs gemensamma direktiv.

Vid utvecklingen av rapporteringen av hållbar utveckling är det viktigt att man hittar de mätare vars kriterier är jämförbara såväl på internationell, nationell som lokal nivå och berättar om utvecklingens riktning. Med hjälp av indikatorer bör man kunna på kommunal nivå följa med utvecklingen i kommunorganisationen, men även kommuner emellan samt nationellt och internationellt.

Uppdragets karaktär och arbetsgruppen

Stadsdirektörerna i de sex största städerna i Finland, sk. Six-pack (Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda, Åbo och Uleåborg) tillsatte i september 2003 en arbetsgrupp för att utveckla rapporteringen av hållbar utveckling.

Följande antecknades som arbetsgruppens uppgifter:

- skapa en gemensam ram för rapportering av hållbar utveckling genom att utnyttja befintliga anvisningar,
- träffa överenskommelse om gemensamma indikatorer och definieringen av dem, bl.a. miljökostnader, och
- utbyta erfarenheter och information om redan gjort utvecklingsarbete städerna emellan och inom städerna.

Som mål för arbetet sattes, att

- jämförbarheten av rapporterna förbättras avsevärt och att tillgängligheten av information om städerna ökar,
- rapporternas position som verktyg för strategisk styrning stärks,
- utvecklings resurserna kan bättre utnyttjas, och
- städernas beredskap förbättras gällande sådana krav för stora städer som tagits upp på EU:s strategi för stadsmiljö gällande miljöledningssystem.

Arbetsgruppens förslag skulle vara färdigt 31.12.2004.

Arbetsgruppen för utveckling av rapportering av hållbar utveckling påbörjade sitt arbete i november 2003. Arbetsgruppen har sammankommit sju gånger. Ärendet har behandlats av städernas miljöcheferna 8.9.2004 samt vid ett seminarie 24.11.2004. Vid seminariet deltog 40 experter.

Till arbetsgruppen för rapportering av hållbar utveckling har hört:

Helsingfors Markus Lukin (miljöenheten)
Kari Silfverberg (miljöenheten)

Esbo Kati Beringer (miljöenheten)
Fram till 31.1.2004

Tammerfors Outi Teittinen
(centralförvaltning)
Kirsi Hämäläinen
(centralförvaltning)
fr.o.m. 1.7.2004

Vanda Stefan Skog (miljöenheten)
Tina Kristiansson
(miljöenheten)

Åbo Johanna Korpikoski-Kaarela
(centralförvaltning)
Helena Pakkala (miljöenheten)

Uleåborg Marketta Karhu (miljöenheten)
ordförande

Utgångsläget för rapporteringen av hållbar utveckling

I alla städer, som är med i arbetsgruppen, rapporteras om framsteg som gjorts inom hållbar utveckling. Rapporterna stöder den enskilda stadens miljöstyrning eller styrning av hållbar utveckling. Det förekommer stora skillnader i de olika städernas rapporter gällande innehåll, uppbyggnad, publiceringstidpunkter och andra motsvarande uppgifter, men det finns även mycket gemensamt. Rapporterna innehåller olika nyckeltal och uppgifter om uppföljning, men jämförbarheten olika städer emellan är tämligen omöjligt.

I Helsingfors är rapporteringen om framsteg i de olika förvaltningarna inom hållbar utveckling en del av en större årlig miljörapportering. Därtill publiceras under fullmäktigeperioden en samling av indikatorer för hållbar utveckling för hela staden. I Åbo och Uleåborg är tyngdpunkten på kontroll av den hållbara utvecklingens framsteg i stadens organisation. I rapporten från Åbo ingår dock även uppgifter om tillståndet i miljö. I Tammerfors rapport om hållbar utveckling beskrivs utförligt hela stadens verksamhet. I Vanda och Esbo beskrivs utveckling-

en med hjälp av särskilt utvalda nyckeltal.

I rapporterna från Helsingfors, Åbo och Tammerfors förekommer miljöekonomiska nyckeltal. Tammerfors och Esbos rapporter innehåller ekologiska, sociala och ekonomiska dimensioner av hållbar utveckling. I övriga städer är tyngdpunkten på den ekologiska hållbarheten.

I Uleåborg, Åbo och Helsingfors har rapporten kopplats till den övriga kommunplaneringen sålunda, att i Uleåborg publiceras rapporten i samband med verksamhetsberättelsen och bokslutet i mars, i Åbo före beredningen av budgeten i augusti och i Helsingfors samtidigt med godkännandet av bokslutet och revisionsnämndens berättelse.

Förutom rapportering av hållbar utveckling publicerar alla städer utredningar om tillståndet i miljön.

Uppgifter om städernas nuvarande rapportering om hållbar utveckling har samlats i bilaga 2.

Förslag om utveckling av rapportering av hållbar utveckling

Utgångspunkter och avgränsning av rapporteringen

Utgående från det givna uppdraget, befintliga uppgifter samt i diskussionerna framkomna fakta, har arbetsgruppen gjort följande slutsatser och avgränsningar gällande sitt uppdrag:

- vid rapporteringen av hållbar utveckling läggs tyngdpunkten vid hur städernas egna organisation, medräknat affärsverken, sköter uppföljningen av framsteg inom hållbar utveckling,
- det är inte nödvändigt att helt och hållet förenhetliga städernas nuvarande verksamhetsmodeller, utan målet är att skapa ett tillägg som förbättrar jämförbarheten gällande städernas nuvarande praxis,
- tillståndet i miljön rapporteras som en egen helhet huvudsakligen en gång per fullmäktigeperiod och
- arbetsgruppen koncentrerar sig huvudsakligen på utvecklandet av rapportering av den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling, men skapar en sådan modell, som gör det möjligt att utvidga verksamheten till övriga dimensioner.

Vid beredning av förslaget bekantade sig arbetsgruppen med befintliga nationella och internationella rapporter om hållbar utveckling samt med indikatorsamlingar uppgjorda på olika håll (bilaga 3). Dessutom testades lämpligheten av den internationella GRI (Global Reporting Initiative) -instruktionen på städernas rapportering av hållbar utveckling genom att jämföra innehållet i Tammerfors stads rapport för hållbar utveckling. Detta gjordes för att förbättra samordningen och jämförbarheten av rapporteringen av hållbar utveckling. Instruktionen är närmast uppgjord för företagets rapporteringsbehov och lämpar sig därför inte helt och hållet som bas för städernas rapportering (bilaga 4).

Strukturen av rapporten för hållbar utveckling

Genom att definiera rapportens struktur kan man göra presentationens innehåll mera logiskt och klart samt förbättra jämförbarheten mellan städerna. I arbetet har tillämpats befintliga instruktioner och styrsystem för miljörapportering.

Arbetsgruppen föreslår, att rapporten för hållbar utveckling för städernas organisationer publiceras årligen och att den består av följande delar:

- Översikt av stadens ledning
- Basuppgifter om staden
- Programmet för hållbar utveckling/miljöstyrning
- Indikatorerna för ekologisk hållbarhet
- Ekonomiska nyckeltal för miljöverksamheten
- Genomgång av den egna staden
- Uppföljning av förvaltningarnas och affärsverkens arbete med hållbar utveckling

Översikt av stadens ledning innehåller stadsdirektörens eller biträdande stadsdirektörens presentation av ledningens syn på framsteg inom hållbar utveckling och därtill centralt hörande händelser under årets lopp.

Basuppgifter om staden innehåller de väsentliga basuppgifterna om staden för personer utanför stadens organisation. Uppgifter som presenteras är bl.a. invånarantal, markareal, ytareal för vattenområden, invånartäthet, näringsstruktur samt stadens organisationsstruktur och antalet anställda.

Programmet för hållbar utveckling/miljöstyrning beskriver stadens miljöstyrningssystem, hur hållbar utveckling integreras med stadens strategi, ekonomiplanering samt årsplaner. Städerna framskrider i sitt arbete med hållbar utveckling i olika takt och sätter tyngdpunkter utgående från sina egna förhållanden och därför förekommer det variationer i rapporteringen som helhet. Kapitlet innehåller även avgränsning av rapportens innehåll.

Indikatorerna för ekologisk hållbarhet presenterar i huvudsak hur den ekologiska hållbarheten framskrider i stadens organisation, men också delvis i hela staden. Indikatorerna har grupperats på följande sätt:

Indikatorer som beskriver den allmänna utvecklingen

Markanvändningens och stadsstrukturens hållbarhet

Verksamhetens belastning och ekoeffektivitet

Hållbar mobilitet

Miljöansvarig konsumtion och miljöuppfostran

Ekonomiska nyckeltal för miljöverksamheten beskriver hur stadens organisation satsar på ekologisk hållbarhet. Nyckeltalen har grupperats på följande sätt:

Förverkligad penning användning

Beräknad nytta

Vid genomgång av den egna staden granskar varje stad de presenterade indikatorerna samt även andra nyckeltal mera i detalj i enlighet med sina egna behov och förfaranden.

Uppföljning av förvaltnignarnas och affärsverkens arbete med hållbar utveckling förverkligas i enlighet med de presenterade programmen för hållbar utveckling. För att förbättra jämförbarheten städerna emellan har dock föreslagits förverkligandet av en gemensam del, med vilken man kan följa upp programmen för hållbar utveckling och miljöstyrning.

Förslag till gemensamma indikatorer för hållbar utveckling

Indikatorer för ekologisk hållbarhet

Mycket utvecklingsarbete har gjorts för att mäta framsteg inom hållbar utveckling. Vid genomgång av olika indicatorsamlingar har man konstaterat, att de flesta internationella och nationella indikatorer är alltför grova eller generella för att användas på kommunal nivå. I många fall skulle den information som behövs fordra mycket arbetsdryga utredningar.

Vid valet av städernas gemensamma indikatorer fästes stor uppmärksamhet vid möjligheten att få information, möjligheten att upprepa insamlingen och hur karaktäristiska indikatorerna är. Då det gäller den årligen återkommande granskningen, är det viktigt att uppgifterna fås från stadens normala statistik. Granskningar som innehåller mera omfattande beräkningar och speciell insamling av information om indikatorer föreslås genomföras vart fjärde år.

De valda indikatorerna motsvarar temavis de internationella och nationella indicatorsamlingar, som är i användning. Till indikatorer har valts sådana mätare, som återspeglar verksamheten och framstegen i stadens organisation samt även är tillräckligt nära den normala verksamheten, så att anställda har möjlighet att påverka utvecklingen.

Särskild uppmärksamhet har fästs vid beskrivning av indikatorernas beräkning. En detaljerad genomgång av dagens indikatorer visar nämligen att det förekommer stora variationer i beräkningssätten och jämförelse är omöjligt.

I årsrapporten presenteras indikatorerna från de tre senaste åren. På så sätt är inte jämförbarheten städerna emellan beroende av rapporternas olika tidtabeller eller beroende av när informationen blir tillgänglig.

En noggrannare beskrivning av indikatorerna

Tabell 1. Indikatorer för ekologisk hållbarhet

Indikatorer som återspeglar den allmänna utvecklingen

- Ekologiskt fotspår
- Utsläpp av drivhusgaser
- Samhällets konsumtion av energi
- Invånarbelåtenhet
- De kommunanställdas miljömedvetenhet och inställning

Hållbar markanvändning och stadsstruktur

- Andel byggnader och bostäder, som är byggda på stadsplanerat område
- Andel av rekreations- och skyddsområden
- Andel av naturskyddsområden och –reservationer
- Erhållandet av service

Verksamhetens belastning och ekoeffektivitet

- Samhällets elförbrukning
- Samhällets vattenförbrukning
- Andel av fastigheter och invånare, som är anslutna till fjärrvärme
- Specifik elförbrukning i byggnader ägda av staden

- Specifik förbrukning av värme i byggnader ägda av staden
- Luftkvaliten i samhället
- Samhällets avloppsvattenbelastning
- Mängden hushållsavfall som deponeras på avstjälningsplatsen
- Mängden hushållsavfall som återanvänds

Effektivitet vid mobilitet

- Fördelning av kommunikationssätt
- Bilburenhet
- Mängden resenärer med kollektiv trafik
- Lättrafikledernas längd

Miljöansvarig konsumtion och miljöuppfostran

- Förbrukningen av papper vid stadens verk och anstalter
- Miljösynpunkter vid stadens inköp
- Gröna flaggan –skolor och – daghem
- Antalet deltagandet vid skolning i miljöuppfostran, som arrangerats av staden

presenteras i bilaga 1a. För insamling av data har en modellblankett uppgjorts (bilaga 5). Hur de valda indikatorerna fungerar som mätare av framstegen inom hållbar utveckling klarnar i samband med användningen av dem. Urvalet av indikatorer bör granskas kritiskt och vidare utvecklas.

Ekonomiska nyckeltal för miljöverksamheten

Utvecklandet av miljöräkenskapen inom den kommunala sektorn påbörjades vid Finlands Kommunförbund i samband med de under åren 1997-2000 genomförda utvecklingsprojekten. Bokföringsnämndens kommunsektions cirkulär "Bokföring och presentation av miljöärenden i kommunens och samkommunens bokslut" utgavs 16.12.2003. Förutom de lagstadgade miljöärenden beslutar kommunen utgående från prövning när och i vilken utsträckning uppgifter om miljöärenden presenteras.

Arbetsgruppens mål har varit att ge ett förslag om hur städernas ekonomiska nyckeltal gällande miljöverksamhet presenteras och bokförs sålunda, att transparens och jämförbarheten ökar. Uppgifterna som presenteras har avgränsats att gälla stadens organisation. Olika i

städernas organisationer påverkar nyckeltalen, vilket bör beaktas då man jämför uppgifter. De ekonomiska nyckeltalen för koncernföretagens miljöverksamhet kan rapporteras skilt.

Totalsummorna av miljöintäkter, -kostnader, -investeringar och -ansvar berättar om den genomförda penninganvändning för miljöårsåtgärder i stadens organisation under redovisningsperioden. Ändamålet är att producera miljöårsfördelar eller förebygga, minska eller reparera miljöolägenheter, förbättra den kommande nivån på miljöården och befrämja en hållbar användning av naturresurserna. Den totala summan av miljönyckeltalen, som är relativa, jämförs med kommunens verksamhetsintäkter, -kostnader och investeringar i anläggningstillgångar samt kommunens invånarantal.

Förutom förverkligad penninganvändning har föreslagits att man rapporterar om den beräknade nyttan som erhållits av god praxis inom förvaltningar och affärsverk. Dessa åtgärder har uppdelats i tre grupper: verksamhets som förbättrar ekoeffektivitet, skötsel av miljökonsekvenser och administrativa åtgärder. Via exempel kan man närmare granska framstegen inom hållbar utveckling och presentera god praxis.

Tabell 2. Ekonomiska nyckeltal för miljöverksamheten

Förverkligad penninganvändning

- Totalsumman av miljöintäkter
- Totalsumman av miljökostnader
- Miljöinvesteringar (totalsumman av aktiverade miljöutgifter)
- Miljöansvar och villkorlig miljöskuld
- Miljökostnadernas andel av kommunens verksamhetskostnader
- Miljöintäkternas andel av kommunens verksamhetsintäkter
- Miljöinvesteringarnas andel av kommunens investeringar i anläggningstillgångar

Beräknad nytta som erhållits via god praxis inom stadens miljöverksamhet

- Verksamhet som förbättrar ekoeffektivitet
- Kontroll av miljökonsekvenser
- Administrativa åtgärder

En noggrannare beskrivning av miljöverksamhetens ekonomiska nyckeltal presenteras i bilaga 1b. För uppsamling av data har en blankett uppgjorts (bilaga 6). Utgående från Helsingfors, Tammerfors och Åbos exempel har en detaljerad förteckning med miljökostnader,

-intäkter och -investeringar presenterats i bilaga 7. Förteckningen baserar sig på den allmänna europeiska statistik-klassificeringen av miljöårsåtgärder, -anläggningar och -konstruktioner.

Insamling av behövligt data

För att erhålla rätt och jämförbart data, är det viktigt att definiera tillräckligt noggrant materialet man vill ha redan i det skede man samlar in data. Utan entydiga beräkningsdirektiv uppstår det olika tolkningar, vilket leder till en försämrad jämförbarhet av indikatorerna under olika år och städer emellan. Det har uppgjorts ett eget dokument för såväl indikatorerna för ekologisk hållbarhet som för beräkningen av miljöverksamhetens ekonomiska nyckeltal "Kestävän kehityksen raportoinnin kehittäminen – yhteisten indikaattorien ja ympäristötoiminnan taloudellisten tunnuslukujen laskentaohjeet" (Utveckling av rapportering av hållbar utveckling – instruktion för beräkning av gemensamma indikatorer och miljöverksamhetens ekonomiska nyckeltal, bilaga på finska).

Uppgifterna om indikatorer för ekologisk hållbarhet baserar sig till största del på stadernas normala statistik. Uppgifterna kan erhållas från olika förvaltningar och kan insamlas endera direkt via datasystem eller med skilda frågeformulär. Det väsentliga med den systematiserade datainsamlingen är att de som producerar data vet hurudan information, i vilken form och när informationen behövs. Blankettmodellen för insamling av data om hållbar utveckling finns i

bilaga 5 och blankettmodellen för samlingen av ekonomiska nyckeltal finns i bilaga 7.

De indikatorer som föreslås beräknas vart fjärde år fordrar utförliga uträkningar och utredningar. För en del av indikatorerna (ekologiskt fotspår och utsläpp av drivhusgaser) finns det i allmänt bruk tagna beräkningsprogram och för andra måste ännu metoderna utvecklas (invånarbelåtenhet, miljömedvetenhet och fördelning av kommunikationssätt). Det är meningen att vidare utveckling av metoderna fortsätter i samarbete mellan den sex städerna.

Förutom de enskilda nyckeltalen är det dessutom viktigt att följa med förverkligandet av förvaltningarnas och affärsverkens program och åtgärder för hållbar utveckling, även för att framhålla betydelsen av arbetet vid de skilda arbetsenheterna. Blankettmodellen för uppföljning av arbetet med programmet för hållbar utveckling inom förvaltningar och affärsverk finns som bilaga 8. Uppföljningen av enskilda åtgärder och av förnyade sätt att arbeta samt mätning av dessa effekter, utförs i varje stad på det sätt som stadens ledningssystem förutsätter.

Framtida åtgärder

Arbetsgruppen föreslår att den presenterade rapportens struktur tas i användning redan vid uppgörandet av följande miljörapporter av hållbar utveckling. De gemensamma indikatorerna för ekologisk hållbarhet och miljöverksamhetens ekonomiska nyckeltal tas i bruk som handledande i den mån städernas resurser och tidtabeller ger möjligheter. På detta sätt kan de praktiska erfarenheterna av rapporteringen genast utnyttjas och med hjälp av dessa kan man precisera möjliga avvikelserna i materialet som borde vara jämförbart. Även om alla uppgifter inte genast kan samlas, så uppstår det genast genom den konkreta verksamheten i städerna, behov att dokumentera åtgärder och behövligt material.

Arbetsgruppens åsikt är att det är nödvändigt att komplettera samlingen av indikatorer för social hållbarhet och föreslår att arbetet påbörjas omedelbart. Indikatorerna för social hållbarhet borde tas i bruk senast år 2007.

Arbetsgruppen anser att förverkligandet av hållbar utveckling bör uppföljas förutom med de gemensamma indikatorerna dessutom genom noggranna tematiska granskningar. Te-

man under de olika åren kunde vara miljöuppföstran, buller, avfall, social hållbarhet, inköp samt trafik och mobilitet.

Arbetsgruppen fortsätter sin verksamhet genom att sammankomma 1-2 gånger per år, för att behandla frågor som framkommit vid rapporteringen såsom utvecklingsbehov, åtgärder för att erhålla uppgifter om indikatorer, överenskommelse om de indikatorer som beräknas vart fjärde år, tema för olika år och andra ärenden. Vid behov utökas arbetsgruppen med experter från olika områden.

För tillfället håller man på att komplettera GRI – instruktionerna så att de bättre lämpar sig för den offentliga sektorn och man riktar den särskilt mot den offentliga förvaltningen. Det nya utkastet innehåller inga förändringar gällande den ekologiska hållbarheten, men då det gäller den sociala och ekonomiska hållbarheten, har indikatorerna delvis förnyats. Utkastet var på remissrunda samtidigt som detta arbete har utförts och arbetsgruppen kommer även i fortsättningen att följa med utvecklingen av GRI – instruktionerna.